

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. VIII [i. e. VII]. De Similitudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

scientiam. Dixi de quo affirmatur &c. quia de quo negatur aliqua species, non negatur etiam genus, nam malè infero: non est leo, ergo non est animal, potest enim esse canis.

II. Quod dicitur vel negatur de aliqua forma, seu specie, id ipsum dicitur vel negatur ex parte de genere præpositâ particulâ *aliquis, aliqua, aliquod*, v. g. *Argentum est candidum, ergo aliquod metallū est candidum*. Valet hic locus ad amplificandum v. g. si agatur de homine docto, lauda illum enumerando species doctrinæ. v. g. *Pœteticam, Rhetoricam, Philosophicam &c.* Idem fieri potest de vitioso, &c.

§. VIII. De Similitudine.

Dictum est, Genus esse, quod secundum rem per nomen significatam convenit pluribus, seu pluribus est commune. Est autem res communis, quæ in pluribus invenitur, quoties verò res eadem in pluribus invenitur, dicuntur illæ res sibi similes; unde ad intelligendum locum de genere rectè sequitur similitudo: quæ supponit duorum vel plurium in re aliqua ipsis communi convenientiam, uti Hercules & Leo conveniunt in Fortitudine, adolescens & Rosa in pulchritudine. Est autem Similitudo, *quæ traducit rem quampram &c.* id est, est Rhetoricus locus, in quo ducitur argumentum ab una re ad alteram, quæ ipsi similis est. Similes autem sunt sibi res, quæ in aliqua re conveniunt, seu quando una aliquid habet, quod etiam altera habet: unde
 simi-

similitudo generatim loquendo, est conveni-
entia duorum inter se: similitudo autem, pro-
ut est Locus rhetoricus, est Collatio duorum
inter se propter aliquam convenientiam in
aliquo tertio. Exemplum hoc accipe: sicut au-
rum probatur in fornace, ita justus in tribula-
tione. Hic *aurum*, & *justus*, conferuntur inter
se propter hoc, quia conveniunt in uno tertio,
nempe in probatione & tentatione. Dicitur
autem in Rhetorica: quod unam rem simi-
lem *traducat*, seu transferat ad rem alteram si-
milem ex re *dispari*; id est, res illæ, quæ inter se
conferuntur, debent habere aliquam diversi-
tatem; vel in natura, vel in adjuncto seu acci-
dente: sic flos, & juvenus, Hercules, & leo
sunt diversa, in natura conveniunt tamen in
accidente, nempe in fortitudine; homo autem
infirmus, & avarus non sunt diversi in natu-
ra, sed tantum in accidente, nempe in morbo
& avaritia.

Valet hic Locus maximè ad declarandam
argumentorum obscuritatem, vel subtilita-
tem, & in tantum probat aliquid, in quan-
tum illustrat & declarat rem, ideoque est pro-
babile inventum ad faciendam fidem, seu va-
let ad persuadendum; unde benè inter locos
Rhetoricos numeratur; quia dum rem clariùs
cognoscimus, faciliùs inducimur ad assensum.
Est autem locus intrinsecus, non extrinsecus
ut P. Masenius & aliqui contèdunt, quia Con-
venientia, propter quam duæ res inter se con-
feruntur, est in re de qua est quæstio; est enim
in prædicato, vel subjecto quæstionis illa pars
similitudinis, quæ per se, & ex natura sua est

connexa cū altera, e à quo similitudo ducitur: *uiū* enim simile essentialiter & per se respicit alterum, & per se, non aliunde est simile alteri.

Modus porro inveniendi similitudinem est iste. Cogita quid cum re de qua quæstio est, habeat convenientiam, v.g. quid cum morte conveniat, & inuenies lucernam v.g. unde sic probabis in morte esse dolendum. Quemadmodum lucernam ardentem nemo fert molestè, extinctam dolent omnes, ità vivere jucundū est omnibus, mori acerbum. Unde ex hoc doco regula pro formando argumento est facilis, nimirum: *Quod uni convenit, etiam alteri ostendatur convenire.*

Modus autem proponendi similitudinem est per particulas similitudinis, de quibus in Rudimentis: videlicet, ut ad simile à quo ducitur argumentū, præponatur, *quemadmodum, sicut, velut, &c.* ad alterum autem simile ad quod ducitur argumentum apponatur; *non secus, non aliter, ità, sic, &c.* & hæc similitudo dicitur *perfecta*. Imperfecta autem est, quando una ex particulis correspondentibus omittitur. v.g. Nisi efficiamini sicut parvuli, non intrabitis in regnum cœlorum: Hic enim non dicitur ità vel non secus, Sic etiam quando dico, voras, ut lupus, stupefcis ut asinus, est similitudo imperfecta. Quando autem nulla harum particularum ponitur, est similitudo *occulta & implicita*, & subintelligitur aliqua ex dictis articulis ad eum modum, quo nominativus ad verbum personale omittitur & subintelligitur. Exemplum est hoc: *militia est vita hominis super terram; divus*

vivus

vitæ sunt spinæ ; adolescentia est flos ætatis, peccatum est animæ pestis. &c. Cur autē hoc casu non sit metaphora, licet similitudo non exprimatur, per particulam *sicut*, dicitur suo loco.

Nota I. Non esse nimis viles & leviculas similitudines excogitandas, nè contemptum, nec nimis multas, nè nauseam creent.

Nota II. Ad similitudinem revocari parabolas, apologos, fabulas, symbola, emblemata, hieroglyphica, quæ omnia veritatem aliquam representant in similitudine, tanquam in speculo vel imagine, occultâ interim, vel expressâ applicatione per Lemma v. g. seu inscriptionē, aut per affabulationem. Est autem *Parabola* figmentum quoddam ad mores hominum instruendos excogitatum ; sive sumatur ex rebus animatis, & ratione utentibus, sive non. *Apologum* ex parabola habebis, si ipsi addas colloquiū, id est, singas res illas inter se loqui, hujusmodi parabolas & apologos invenies in Evangelio & *Æsppo*; quia enim similitudines notæ sunt, & delectant; ideo Christus iis plerumq; usus est ad incognitas veritates cœlestes declarandas. *Symbolicum* est imago, & speculū, seu signum clarum occultæ alicujus veritatis per picturâ expressum (per quod à parabola & apologo distinguitur) factum ad mores & vitā hominis informandam, à re non intelligente ad intelligentem traductum; per quæ ultima verba symbolum distinguitur ab *emblemate*, quod ab intelligentibus rebus tantum ducit
simi-

similitudinem. Utrumque autem (tam symbolum, quam emblemata) potest habere lemma, seu inscriptionem, quæ rem declarat, ita P. Masenius. Hieroglyphicum est signum, internum animi sensum declarans, plerumque ex beneplacito hominum, non ex natura sua. Per talia signa Ægyptii sapientes olim suam doctrinam tradebant, nè vulgò fieret nota. Porro quantum apologorum sive fabularum notitia conducatur Oratori, argumento est, quod Themistocles Atheniensibus, ne Magistratus mutarent, persuasit fabella de vulpe muscis obsita. Quod item Agrippa plebem Romanam, cum in montem Aventinum secederet, in urbem revocavit narratione Apologi de membris humanis adversus stomachum conspirantibus; Demosthenes attentionem conciliavit apologo relato de iis, qui de Asini umbra contendebant. Itaque quod nec Legum, nec Magistratus, nec Oratoris auctoritas effecit, id fictitiæ narrationis blandimentum, seu pictura & imago veritatis præstitit. Ipsa Sacra Scriptura Judic. 9. fabellam habet de arboribus Regem petentibus.

§. IX. *De Dissimilitudine.*

Dissimilitudo est duarum vel plurium rerum Convenientia inter se, cum aliqua diversitate & disparitate explicata & expressa. Unde sicut species habet aliquid commune, in quo cum aliis convenit (quod genus dicitur) & aliquid in quo disconvenit (quod differ-

D

rentia